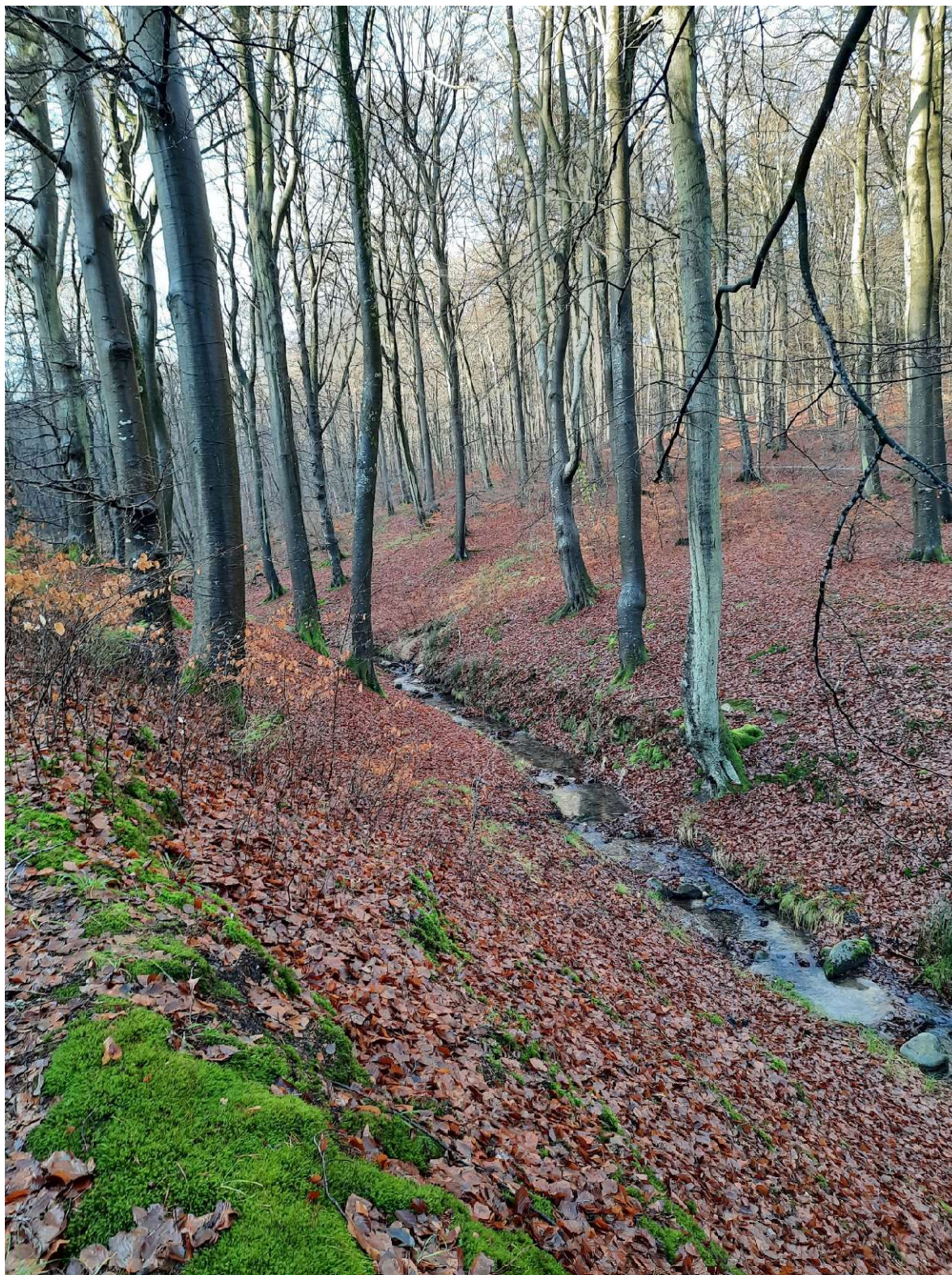

Udpegning af 8 Natur-fokusområder i Marselisborgskovene

UDKAST

TEKNIK OG MILJØ
Aarhus Kommune

August 2025

Aarhus Kommune har besluttet at udpege 8 særlige Natur-fokusområder i Marselisborgskovene.

Den kommunalt ejede del af Marselisborgskovene udgør ca. 600 ha. – heraf har Natur-fokusområderne et samlet areal på 106 ha.

Indenfor Natur-fokusområderne vil naturinteresserne have høj prioritering. Områderne rummer i forvejen store naturværdier, men ved en fremtidig naturprioriteret forvaltning håber vi, at biodiversiteten i skovene kan øges i fremtiden.

Det betyder konkret, at der skabes større sammenhæng mellem vandløb, vandhuller, moser og særlig værdifulde skovpartier. Samtidig vil udpegningen give mulighed for, at særlige og sårbare arter af insekter, fugle, svampe og planter kan få mere plads og ro. Forskning viser tydeligt, at blandt andet rovfugle reagerer positivt, hvis graden af forstyrrelse bliver mindre og sammenhængen mellem naturværdierne bliver større.

Hovedparten af Marselisborgskovene er udpeget som Natura 2000-område (H234). Det er Aarhus Kommune der som ansvarlig myndighed skal sikre målopfyldelse og leve op til de internationale forpligtelser iht. den gældende Natura 2000-handleplan. For eksempel må rekreative aktiviteter ikke ske på bekostning af muligheden for målopfyldelse, men de skal ske under stadig hensyntagen til naturgrundlaget og potentialet for dets fremtidige udvikling.

Baggrund:

Baggrunden for udpegningen er en politisk beslutning i september 2021 om blandt andet at inddele Marselisborgskovene i særlige zoner eller områder, hvor henholdsvis biodiversitet eller friluftsliv prioriteres, men ikke udelukker hinanden.

[Skovbrugerrådet for Marselisborgskove](#) har været inddraget i processen med at udpege Natur-fokusområderne, og udpegningen er resultatet af mange gode drøftelser i Skovbrugerrådet. Styrkelse af naturværdierne i skovene samtidig med udvikling af de rekreative aktiviteter er meget centralt i Skovbrugerrådet, som rådgiver Aarhus Kommune om brugen, driften og den generelle udvikling af Marselisborgskovene.

Retningslinjer for fremtidig forvaltning indenfor de 8 udvalgte Natur-fokusområder:

Indenfor Natur-fokusområderne etableres som udgangspunkt ikke nye stier og aktiviteter, og udvalgte stier og mountainbike spor omlægges og flyttes, så de fremover bliver placeret udenfor eller i kanten af områderne. Stier kan i stedet udvikles i andre dele af skovene udenfor Natur-fokusområderne, hvor det giver god mening ift. at styrke de rekreative interesser, og hvor der i forvejen er forskellige friluft aktiviteter.

Beskyttelse af kystskrænterne

De skovbevoksede og vældpåvirkede skrænter indeholder store naturværdier, der er slidfølsomme. Skrænterne er karakteristiske og unikke for Østjylland og vigtige som voksested for en række sjældne planter på både tør og våd kalkbund.

Det er derfor vigtigt at begrænse slid af vegetationen ved at undgå færdsel udenfor hovedstierne. Rekreativ adgang til stranden bør så vidt muligt ske ad eksisterende veje og stier.

Desuden skal det undersøges, om det er muligt på længere sigt at fjerne stenhøfder på stranden på udvalgte strækninger for at sikre en mere naturlig kystudvikling og dynamik.

Sammenhængende vådområder

Skovens vådområder i form af vandløb, moser og vandhuller er meget vigtige som hotspots for biodiversitet, og de er med til at binde naturelementerne sammen.

Der bør ikke laves nye stier i nærheden af vådområder, og udvalgte eksisterende stier tæt på vådområder skal omlægges. Dermed skabes større sammenhæng af naturlokaliteterne i skoven, og hvor der ikke er offentlig adgang i form af veje eller stier. Det vil give nogle helt unikke steder i skoven, hvor dyr og planter ikke forstyrres af menneskelig aktivitet.

Bedre sammenhæng med urørt skov

I Marselisborgskovene er der flere områder, der er udpeget som urørt skov. Her har der ikke været skovdrift i mange år, og der er stor koncentration af dødt ved i form af væltede træstammer. Disse arealer har et meget stort naturindhold med mange arter af insekter, fugle, planter og svampe.

Områderne med urørt skov bør også indgå i netværket af områder, hvor naturen prioriteres højt. Der bør skabes mere plads omkring områderne med urørt skov – ligesom med vådområderne bør der ikke laves nye stier her. Enkelte stier langs med områder med urørt skov skal muligvis omlægges.

Fortsat drift for at skabe lysninger samt mere dødt ved og vand i skovene

For at sikre en højere biodiversitet er det nødvendigt på udvalgte steder at fjerne skyggende træer og opvækst for at skabe mere lys til bunden.

En del af de fældede træer bliver liggende som dødt ved i skovbunden, men en del træ vil blive taget væk for netop at skabe mere lys. Veteranisering, hvor man bevidst skærer i træerne for at få dem til at ældes/dø hurtigere, kan også give mere liggende og stående dødt ved.

Indenfor de 8 Natur-fokusområder vil der etableres flere og større vådområder, ved at lukke grøfter med tidligere opgravet materiale evt. suppleret med tilførsel af ler. Ved at lukke grøfter vil vandet få længere opholdstid. Det giver flere og større moser og vandhuller, som igen er med til på sigt at give flere og bedre levesteder for svampe, insekter, fugle m.m.

Offentlig adgang:

I henhold til naturbeskyttelsesloven er der i offentlige skove lovlig adgang hele døgnet, og man må færdes til fods både på veje og stier samt i skovbunden.

Der må cykles på alle egnede veje og stier, og ridning er tilladt på asfalterede veje, stenlagte veje, grusveje med en bredde på mindst 2,5 meter og på andre veje og stier, hvis det fremgår af skilte. Det er også tilladt at ride i skovbunden udenfor stierne.

I henhold til reglerne kan færdsel til fods dermed ikke forhindres udenfor vejene og stierne i den kommunale del af Marselisborgskovene. Men kommunen vil opfordre til, via skiltning og opsætning af stammer eller fodhegn, at færdsel i de 8 Natur-fokusområder foregår på de etablerede veje og stier for at beskytte områderne mest muligt.

Hvad kommer der konkret til at ske – og hvad er tidsplanen?

I henhold til tidsplanen (bilag 1), vil der ske omlægning af udvalgte stier og mountainbike spor i 2026. Stierne og sporene, som omlægges, vil ske i tæt dialog med medlemmerne i Skovbrugerrådet.

Stierne, som nedlægges af naturhensyn, vil ikke nødvendigvis erstattes med samme udseende, længde og antal. Men de nye stier og spor vil anlægges, hvor det giver bedst mening ud fra en række hensyn. Den enkelte sti nedlægges først, når den nye er etableret. Udover hensyn til natur og fortidsminder vil udvalgte mountainbike spor og stier blive omlagt af sikkerhedsmæssige hensyn.

Etablering af stier indenfor strandbeskyttelseslinjen kræver en tilladelse fra Kystdirektoratet. Ansøgning er indsendt i april 2025, men der kan være sagsbehandlingstid på mere end 1 år. Ændringerne i område 4 og 8 forudsætter derfor, at der kan opnås tilladelse. Ifølge tidsplanen er omlægningerne i de kystnære områder foreløbig sat til efteråret 2026. De nye stier er af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderet til ikke at have en væsentlig negativ påvirkning på Natura 2000 udpegningsgrundlaget, og desuden kræver de ikke en tilladelse iht. skovloven.

Nedlæggelse af de pågældende stier i skovene er af Teknik og Miljø i Aarhus Kommune vurderet til ikke at kræve en dispensation fra Naturbeskyttelsesloven iht. offentlighedens adgang. Men nedlæggelse af stierne indenfor fortidsmindebekyttelseslinjerne vil kræve en dispensation. Denne skal sikre at nedlæggelse af stierne med maskiner sker under størst muligt hensyn til fortidsminderne.

Udpegningen af Natur-fokusområderne betyder også, at det fremover kan blive sværere at få tilladelse til større offentlige arrangementer indenfor disse områder, hvis det vurderes, at arrangementet vil skabe forstyrrelse af dyr og planter.

Det er meget vigtigt med en tydelig formidling til offentligheden om de planlagte ændringer i skoven i form af lukning/omlægning af stierne – både i forhold til tidsplan og hvorfor det ønskes iværksat.

Sideløbende med omlægningen af stier vil kommunen fortsætte med biodiversitetsforbedrende tiltag i skovene ved at skabe flere og større vådområder samt lave flere lysninger og skabe mere dødt ved.

I de kystnære områder vil der på kort sigt blive skiltet og placeret stammer o.l. for at opfordre offentligheden til at benytte hovedstierne og ikke færdes udenfor stierne for at begrænse slid på vegetationen. På længere sigt skal konsekvenserne af en eventuel sløjfning af stenhøfder langs kysten klarlægges i form af en forundersøgelse. Da det kræver en større afklaring, vil forundersøgelsen med stor sandsynlighed tidligst blive foretaget i 2027.

Tidsplan

Bilag 1

Bilag 2 Oversigt over de 8 Natur-fokusområder

Bilag 3 Beskrivelse af de 8 Natur-fokusområder

Alle fotos er taget af Lasse Werling

Område 1

Et kystnært område fra Blommehaven i nord, forbi Ørnereden og til Strandmarks-arealerne. Det rummer artsrige væld og kalkrige skrænter. Flere strækninger er kortlagt som den sjældne Natura 2000-naturtype *Bøg på kalk*. Desuden er der større vældpåvirkede partier kortlagt som Natura 2000-naturtypen *Elle- og askeskove* og *Kildevæld*. Disse naturtyper har høj naturværdi og stort potentiale. På kystskrænten findes flere sjældne arter af svampe, og her lever blandt andet planterne bjerg perikon og orkideen rederod. Tidligere fandtes en lille bestand af blå anemone, som formentlig nu er forsvundet grundet slid fra færdsel. Areal: 13 ha.

Tiltag:

- Opfordre via skiltning og stammer eller fodhegn til at man færdes på stierne for at begrænse slidskaderne
- Afbryde 2 grøfter for at skabe et større vådområde
- Undersøge mulighederne for at fjerne stenhøfderne – en forundersøgelse skal afdække fordele/ulempen ved at fjerne dem samt belyse konsekvenserne

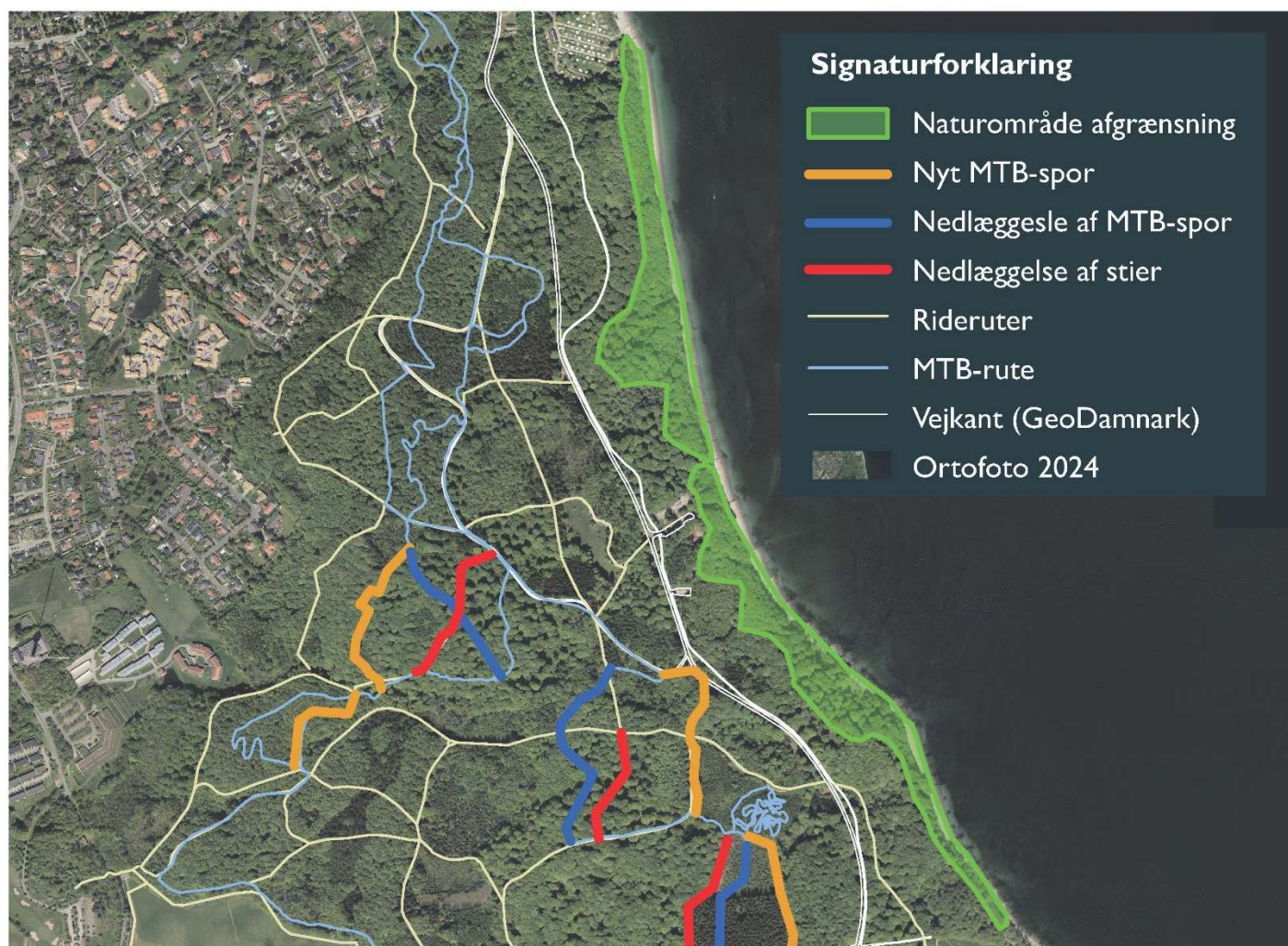
Ønsket er at skabe en kystskrænt med mindre slid på vegetationen og med en mere naturlig og dynamisk udvikling af kystskrænten.

Skrænt med våldområder

Slid på skrænten syd for Ørnereden

Område 1

Område 2

Det er overvejende højskov af ældre bøg (omring 200 år gammel), der er i begyndende langsomt forfald med opbygning af værdifuldt dødt ved i større dimensioner. Området er kortlagt i sin helhed som Natura 2000-naturtypen *Bøg på muld*. Mod syd omfatter udpegningen et botanisk hotspots-område med naturlig hydrologi omkring Ørnerede-bækkens øvre løb, med flere arter af sjældne mosser samt planterne vår fladbælg og smalbladet milturt. Skrænten er her overvejende kortlagt som Natura 2000-naturtypen *Bøg på kalk*. Areal: 9 ha.

Tiltag:

- Omlægge 1 ridespor
- Omlægge et par mountainbike spor, i stedet anlægges 2 nye vest for området

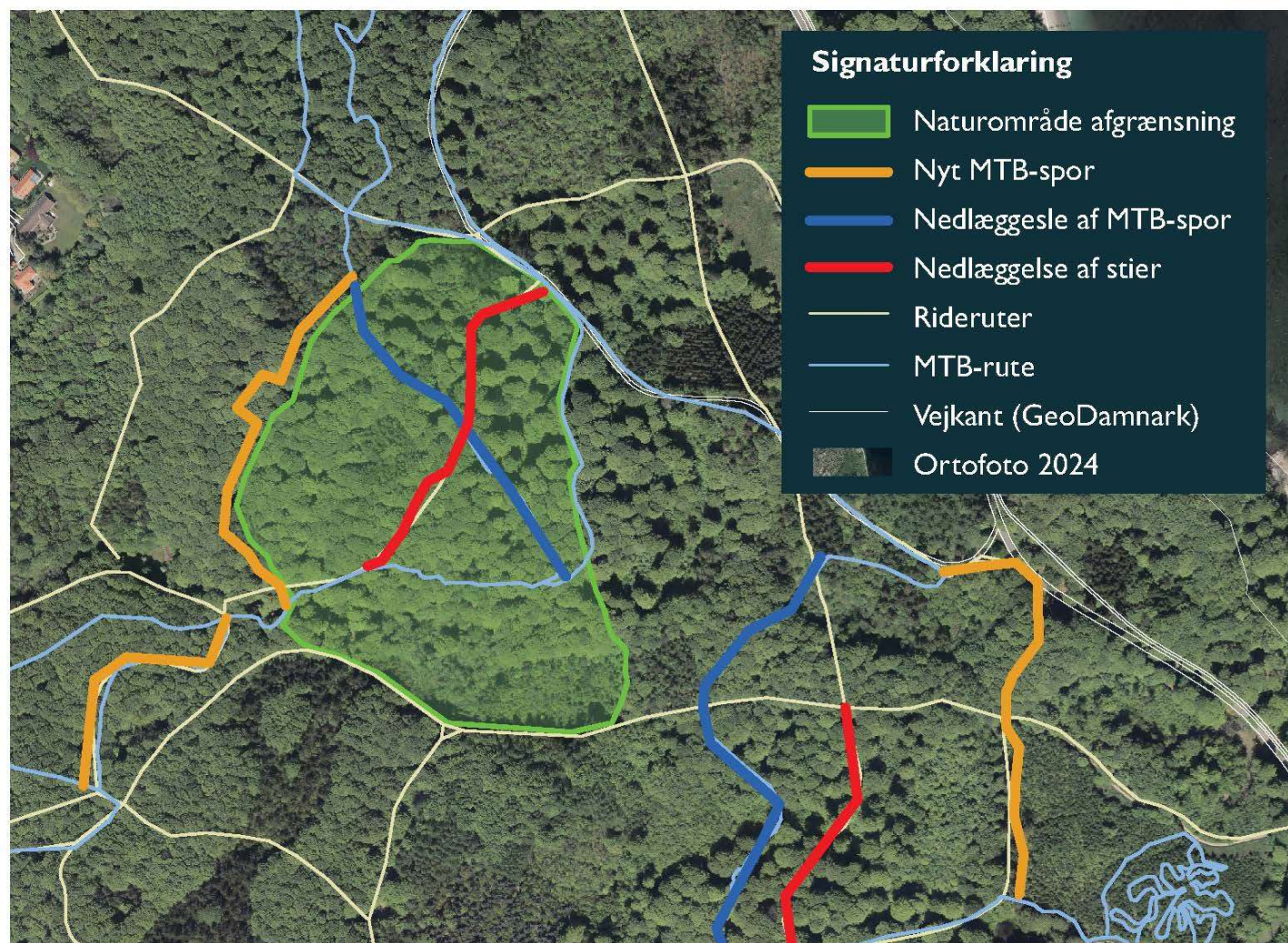
Ønsket er at skabe et område i kuperet terræn med kun stier i kanten af området. Ved at omlægge eksisterende stier skabes et stille-område, blandt andet til glæde for fugle og pattedyr.

Bøg på muld i slut i nordlige del. Gamle bøge i langsomt, begyndende nedbrydning

Botanisk hotspot-areal sydligst i området

Område 2

Område 3

Blandet højskov, hvoraf dele er udpeget som urørt skov. Enkelte steder er der potentiale for yderligere genopretning af naturlig hydrologi. Terrænet er kuperet og varieret, og her vokser talrige gamle løvtræsbevoksninger (ca. 150 år gamle) med stort biodiversitetspotentiale. Størstedelen er kortlagt som Natura 2000-naturtypen *Bøg på mor med Kristtorn*. I den sydvestlige del af området er der et større fattigkær med planten tue-kæruld, som efterhånden er et sjældent syn i østjyske bøgeskove. I vandhullerne findes løvfrø, som spreder sig fra Moesgård området. Areal: 22 ha.

Tiltag:

- Flytte mountainbike spor i den østlige del af området, så det i stedet går uden om granplantagen
- Tynde i granbevoksningen i øst og birke-bevoksningen i vest, så der kommer mere lys til bunden
- Skabe lysninger og lave veteraniseringer i bølgebevoksning i syd og tynde i nåletræs-bevoksningen omkring fattigkæret

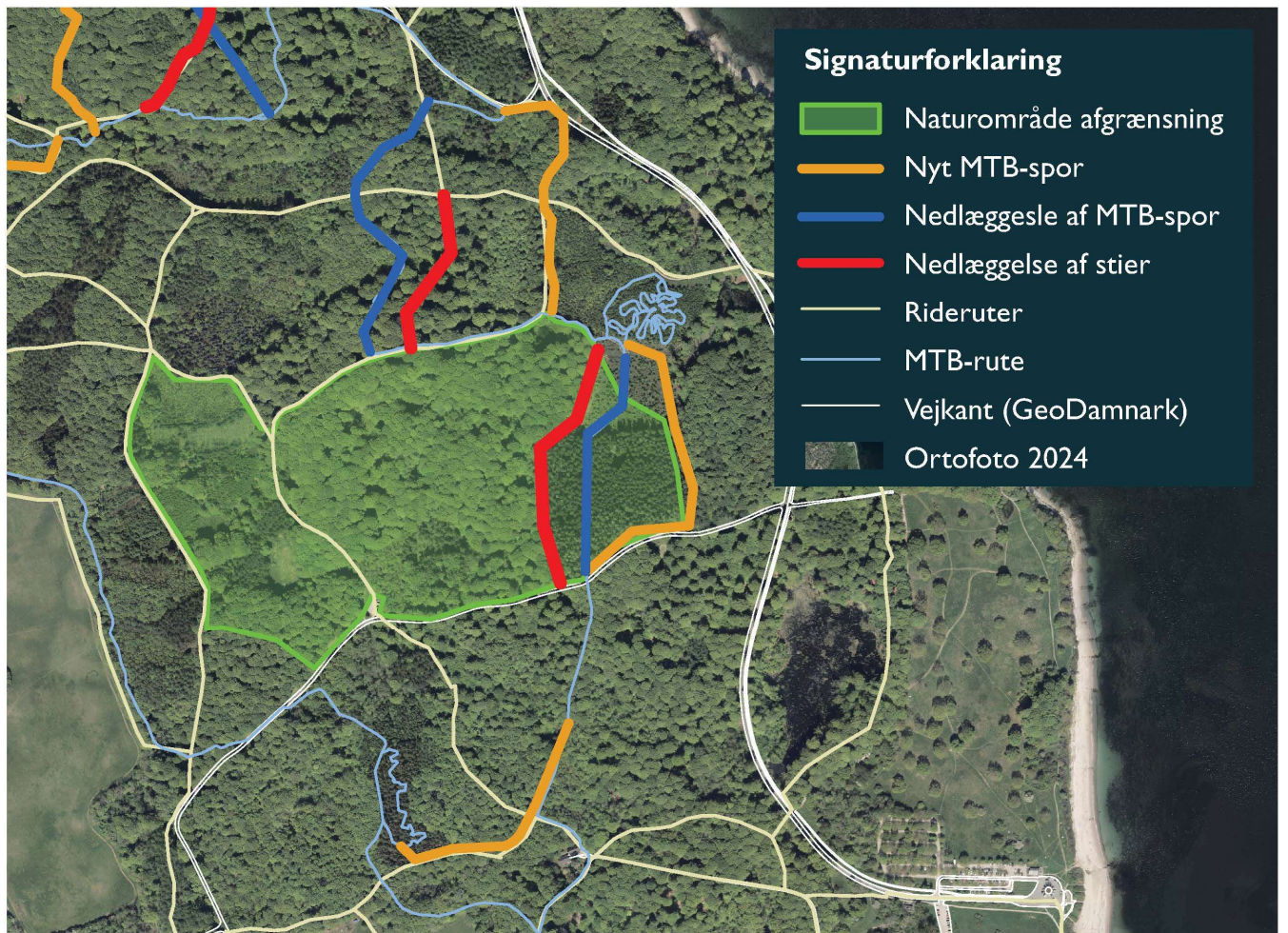
Ønsket er at skabe et stille-område med offentlig adgang i kanten af området for blandt andet at give fred til ynglende fugle. Desuden at give plads til at naturtyperne og skovtyperne kan vokse og brede sig frit.

Naturtypen hængesæk (fattigkær) i den sydvestlige del af området

Plateau sydligst i området med vådområder og flere meget gamle ege

Område 3

Område 4

Et stort lysåbent sumpskovområde afgrænset mod vest af skovskrænt og med en genoprettet mose ud mod skovvejen mod øst. Størstedelen er kortlagt som Natura2000-naturtypen *Elle- og askeskove*. Det er et stort område med sumpskov, hvor træer vælter og nedbrydes i den våde bund til stor glæde for mosser, svampe, insekter og fugle. Areal: 13 ha.

Tiltag:

- Omlægge et nord/sydgående mountainbike spor centralt i området så det i stedet placeres langs med skovvejen mod øst

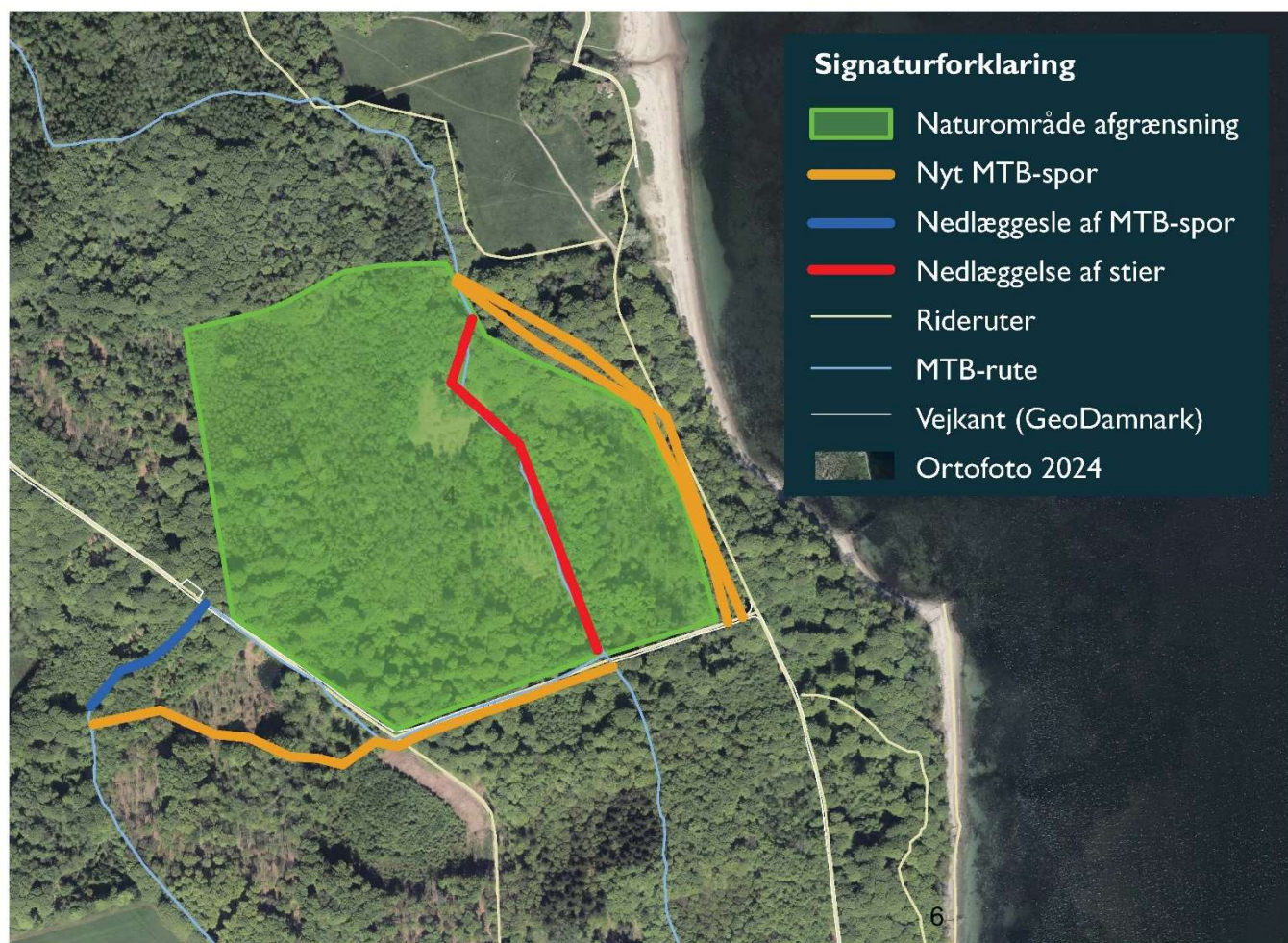
Ønsket er at skabe et stort sammenhængende vådområde uden gennembrydende stier – dermed blive et vigtigt opholdssted for pattedyr og fugle.

Den centrale Søgårdsmose er blevet meget våd efter hydrologisk genopretning

Genoprettet hydrologi i langstrakt mose i østkanten af området

Område 4

Område 5

Et større og meget varieret og naturrigt skovområde med flere lysåbne partier. Det er velegnet til fremtidig forvaltning som lysåbent skovområde. Der er stor grad af genoprettet hydrologi med potentiale for yderligere øget biodiversitet i området. Størstedelen af det afvekslende område er kortlagt med Natura 2000-naturtyperne *Bøg på muld*, *Elle- og askeskove* og *Ege-blandskov*. Areal: 21 ha.

Tiltag

- Nedlægge mindre ridesti i den sydlige del af området

Ønsket er at skabe et varieret skovlandskab med mange lysåbne arealer, som skal plejes kontinuerligt ved slåning.

Nordlige del af området. Naturrig mosaik af højskov, mindre vådområder og lysåbne skovenge

Sydenden af området. Større ryddet område, der fremover forvaltes som skoveng

Område 5

Område 6

En langstrakt skovskrænt syd for Fiskerhuset. I den nordligste del er der et mindre område med mange skred og fri dynamik. Området rummer større delområder, som er kortlagt som Natura 2000-naturtyperne *Bøg på muld* og *Elle- og askeskove* samt mindre partier med naturtypen *Kildevæld*. Ca midt i området ligger et botanisk hotspot i form af et mindre, vældpåvirket område med forekomst af orkideen *Ægbladet fliglæbe*. Areal: 7 ha.

Tiltag:

- Opfordre via skiltning og fodhegn m.m. til at man færdes på stierne for at begrænse slidskaderne
- Undersøge mulighederne for at fjerne stenhøfderne – en forundersøgelse skal afdække fordele/ulemper ved at fjerne dem samt belyse konsekvenserne

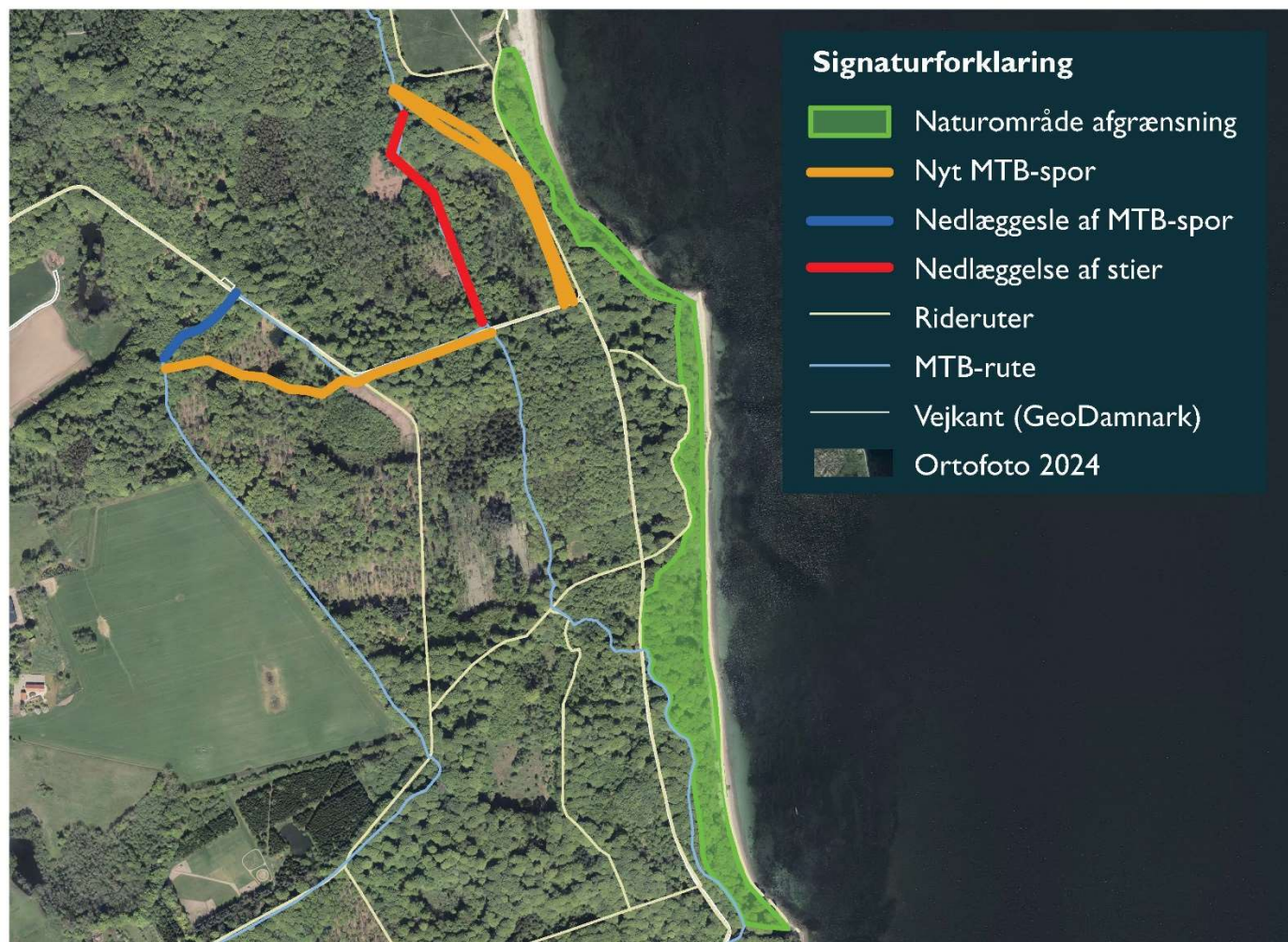
Ønsket er at skabe en kystskrænt med mindre slid på vegetationen og med en mere naturlig og dynamisk udvikling af kystskrænten.

Mindre, afgrænset skræntområde i den nordlige del. Naturlig dynamik på bund af plastisk ler, hvor der ikke er kystsikring med stenhøfder

Vældpåvirket slugtområde i den sydlige del

Område 6

Område 7

Et ældre kystområde som naturmæssigt er meget værdifuldt. I nordkanten findes et småkuperet moræne-bagland. Hele området har tilnærmelsesvis naturlig hydrologi. En større andel er kortlagt som Natura 2000-naturtypen *Bøg på muld*. Areal: 5 ha.

Tiltag:

- Opfordre via skiltning og stammer eller fodhegn til at man færdes på stierne for at begrænse slidskaderne
- Tynde i bøge-bevoksningen, så der kommer mere lys til bunden

Ønsket er at skabe en kystskrænt med mindre slid på vegetationen og fælde yngre træer for at skabe mere lys.

Et ældre kuperet skrænt-område

Vældområde i den helt kystnære del

Område 7

Område 8

Et afvekslende og kuperet skovområde med høj grad af genoprettet hydrologi – og derfor med voksende naturindhold. En stor andel er kortlagt som Natura 2000-naturtypen *Bøg på muld*. Mindre delområder er kortlagt som Natura 2000-naturtypen *Elle- og askeskove*. Den forholdsvis sjældne plante Elfenbens-padderok er meget udbredt på den våde bund. Areal: 16 ha.

Tiltag:

- Nedlægge et mindre ridespor i den sydlige del
- Omlægge et mountainbike spor i den vestlige del
- Afbryde 1 grøft for at skabe et større vådområde

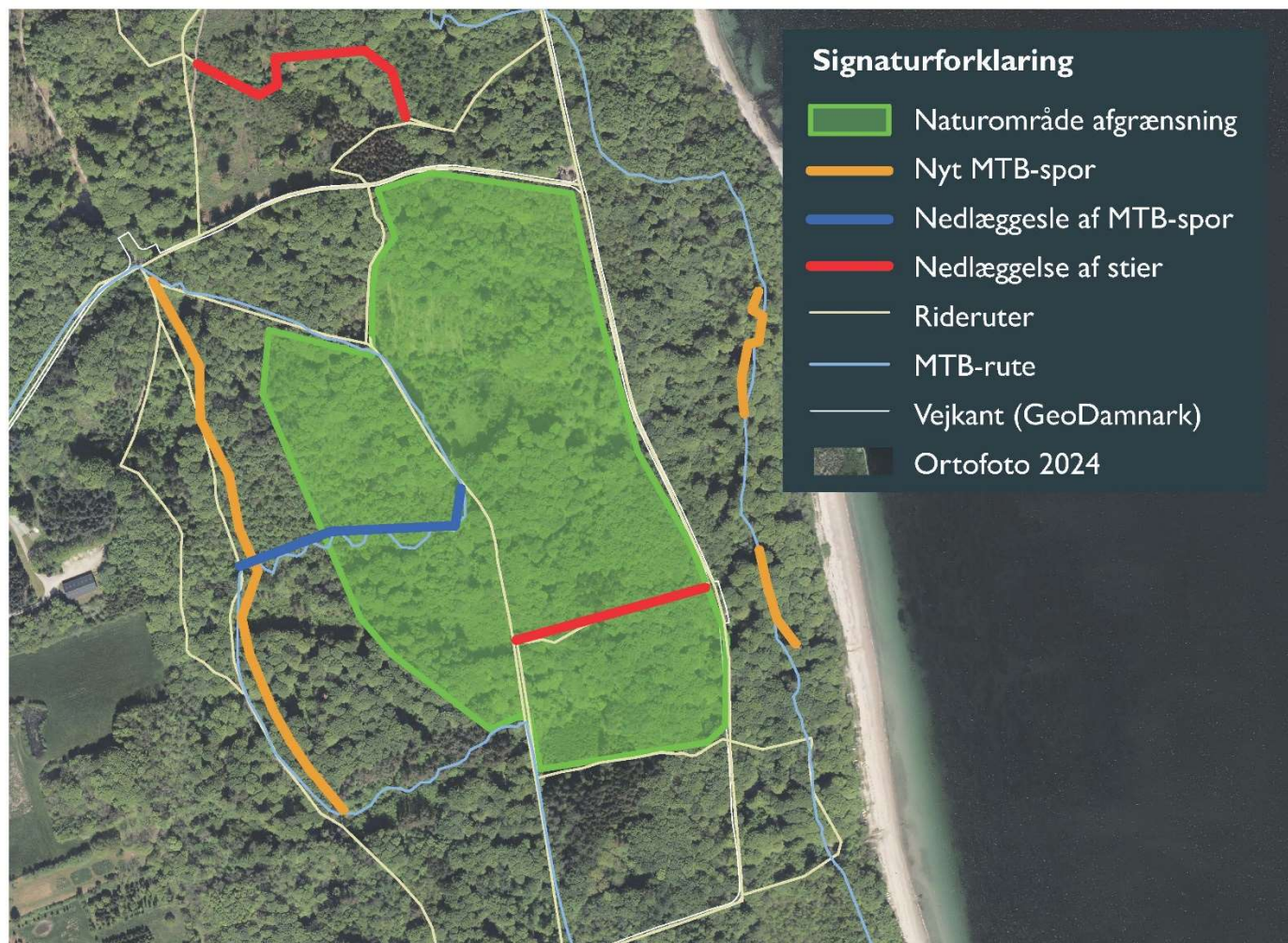
Ønsket er at skabe et stille-område med kun 1 sti gennem området.

Lysåben skovmose, som er beliggende centralt i området

*Genoprettet vådområde i elle- askemose i østkanten af området.
Den ret sjældne Elfenbens-padderok dominerer på den våde bund*

Område 8